

Mgr. Miriam Maslíková – školský špeciálny pedagóg

Vývojový stav dieťaťa pri vstupe do školy a v prvom ročníku

1. telesná zrelosť

Ukazovatele telesnej pripravenosti na školu:

- pomer výšky a hmotnosti: ale závažné sú len extrémny, t.j. len veľmi malé a slabé deti môžu mať kvôli tel. stavbe problémy a naopak.
- „filipínska miera“: dieťa si dočiahne pravou rukou cez hlavu na ľavý ušný lalôčik
- premena postavy („prvá premena telesnej stavby“): stráca sa detská tuková vrstva na úkor svalov, menia sa telesné proporcie: postava sa pretiahne, predĺžia sa končatiny, zužuje sa trup, zmenší sa veľkosť hlavy v pomere k telu.

Zeller rozlišuje 3 typy postavy:

- 1) typ predškolského dieťaťa
- 2) typ prechodný
- 3) typ školského dieťaťa

- dobrým prediktorom je vývoj zubov, tzv. „kostný vek“ - dieťa má kompletný mliečny chrup, začína sa výmena zubov
- okolo 6 roku nastanú zmeny v ovládaní tela: dieťa lepšie koordinuje autonómne a voľné pohyby, lepšie šetrí silami, je schopné vykonávať drobnejšie a presnejšie pohyby.
- Lesný: mení sa mozgový biopotenciál: medzi 5. a 7. r. sa objavuje po prvýkrát prvý α rytmus
- na prvéj stoličke dočiahne nohami na zem

Pozor! Telesná zrelosť nie je najspoľahlivejším a najrelevantnejším prediktorom zrelosti, zvlášť v dnešnej dobe, kedy sa telesný vývin detí urýchľuje.

2. kognitívna zrelosť

Dochádza k prestavbe v poznávacej činnosti detí:

- dieťa začína realistickejšie chápať svet, je menej závislé na svojich okamžitých potrebách
- lepšie rozlišuje časti, detaily obrazu, ktoré predtým vnímalo ako celok, a to v akustickej i vizuálnej doméne (prejavuje sa to i na zložitejšej kresbe) → je to zároveň predpoklad úspechu v Kernovom teste školskej zrelosti (u nás v modifikácii od Jiráskova), kde majú deti nakresliť postavu, napodobiť písmo a odkresliť bodky zložené do geometrického tvaru
- nevyhnutné je, aby dieťa malo zároveň zlepšenú reč, pamäť, má určité poznatky o svete

3. emocionálna, motivačná a sociálna zrelosť

- veku primeraná kontrola impulzov a citov (t.j. dieťa má byť schopné odložiť realizáciu svojich plánov, ak je to výhodné vzhľadom k neskoršiemu cieľu)

- Zweig: predškolské deti nevedia splniť naraz niekoľko neutrálnych príkazov, ale ak sú citovo kladné, dokážu splniť aj náročné úlohy (napr: Prines bonbón a dostaneš ho!)
- v tomto veku už dieťa podľa Langmeiera potrebuje „kázeň“
- zrelosť pre prácu s tým úzko súvisí (zaoberala sa tým Bühlerová): dieťa je okrem hry schopné aj cieľavedomejšej činnosti, je vytrvalejšie, dlhšie sa sústreďuje, aj keď je úloha únavná a nezaujímavá. S tým súvisí aj schopnosť spolupracovať na úlohe s ostatnými deťmi, t.j. vzdať sa na chvíľu svojich osobných potrieb a sústreďovať sa na spoločný cieľ. Táto schopnosť vzrastá postupne.
- sociálna zrelosť: dieťa má byť menej závislé na rodine, schopné podriadiť sa autorite a prijať novú sociálnu rolu, nájsť si svoje miesto v skupinke spolužiakov.

Podľa skúseností pracovníkov pedagogicko - psychologických poradní, nie všetky 6-ročné deti sú schopné v tomto veku zvládnuť nároky 1. triedy bez vážnejších problémov. Fyzickú (telesnú) zrelosť posúdia detskí lekári pri predškolských zdravotných prehliadkach. Psychickú (duševnú) zrelosť posudzujú bezplatne na žiadosť rodičov psychológovia pedagogicko - psychologických poradní. Predkladám základné informácie o tom, čo by 6-ročné dieťa pred vstupom do školy malo vedieť, a ako by sa malo správať, aby zvládlo nároky 1. ročníka bez väčších problémov.

BUDÚCI PRVÁK BY MAL VEDIETĽ:

- samostatne sa obliecť a obuť
- pozapínať gombíky a zaviazať šnúrky
- samostatne sa najesť a obslúžiť na WC
- správne vyslovovať všetky hlásky
- vyjadrovať sa plynule aj v zložitejších vetách
- kresliť tak, že línie sú pevné a neroztrásené
- nakresliť postavu so všetkými základnými znakmi
- vystrihnúť jednoduchý tvar podľa predkreslenej čiary
- poznať základné farby
- spočítať predmety do "päť"
- rozprávať obsah krátkej rozprávky a rozumieť jej obsahu
- naučiť sa naspamäť detskú pesničku alebo básničku
- vysloviť krátke slovo samostatne po hláskach
- orientovať sa v priestore, vie kde je "vpredu", "vzadu", "hore", "dole", "vpravo", "vľavo"

AKO BY SA BUDÚCI PRVÁK MAL SPRÁVAŤ:

- vydrží pri hre alebo inej činnosti 15-20 minút
- začatú prácu alebo hru dokončí, nezačína neustále niečo nové, neodbieha
- na nové prostredie a osoby si zvyká bez väčších problémov (neplače, neskrýva sa za rodičov, neuteká)
- väčšinou sa hráva spoločne s deťmi, nestráni sa ich spoločnosti, nie je medzi deťmi bojazlivý a plačlivý
- nie je agresívny, spory s deťmi dokáže riešiť väčšinou bez bitky, hádky, vzdorovitosti
- v jeho správaní by sa nemali prejavovať zlozvyky, ako napríklad: cmúľanie prstov, ohryzanie nechtov, časté pokašliavanie, žmurkanie
- nezajakáva sa pri reči
- nepomocuje sa

Prototyp dostatočne zrelého školáka by mal vyzerat' asi takto:

REČ

Dieťa pripravené na školu by malo mať dostatočnú slovnú zásobu a hovoriť čisto a zrozumiteľne. Malo by poznať: svoje celé meno, adresu, členov rodiny, dni v týždni, ročné obdobia (prípadne aj mesiace v roku), základné farby, geometrické tvary, pomenovať bežné zvieratá, rastliny, časti tela.

V čom má veľa detí problémy, je rozvinutá sluchová analýza: budúci školák by mal vedieť povedať, aké písmeno je na začiatku slova, aké na konci, prípadne aj vytlieskať slabiky a hlásky.

SOCIÁLNA ZRELOSŤ

Dieťa zrelé do školy sa nehanbí nadviazať kontakt s inými deťmi alebo dospelými. Vie sa samé prezúť, obliecť, umyť, chodiť na toaletu. Nerobí mu problém ostať chvíľu bez rodiča (niektoré školy to testujú tak, že pri zápisoch deti od rodičov zoberú a nechajú ich samé pracovať v triede). Pri príchode vie pozdraviť, pri stolovaní sa nerozptyľuje hraním alebo rozprávaním, vie si po sebe upratať hračky a nemá problém hračky požičať. Vie sa sústrediť na jednu činnosť aspoň 20 minút a vie ju aj dokončiť. Vie rozoznať hru od povinnosti, vie spolupracovať. Dieťa by nemalo mať problémy povedať svoje želania, prípadne starosti, ktoré ho trápia.

JEMNÁ MOTORIKA

Takmer hotový školák by mal vedieť správne držať písacie potreby, napodobiť tvary písma, geometrické tvary, a nakresliť kompletnú postavu človeka (s hlavou, krkom, rukami, nohami, a bruchom). Mal by vedieť kresliť čiary, vlnovky, osmičky. Vyfarbiť obrázky, strihať, modelovať, navliekať korálky.

HRUBÁ MOTORIKA

Dieťa by nemalo mať problém ani s hrubou motorikou: vie skákať (aj na jednej nohe), behať, preliezať, chytať a hádzať loptu, skákať cez švihadlo, robiť kotrmelce.

ORIENTÁCIA

Dieťa pripravené na vstup do školy vie povedať, kde je vpravo, kde vľavo, a kde hore, dole, ponad, popod, cez. Nezablúdi v mieste svojho bydliska, pozná pravú a ľavú ruku. Vie sa orientovať aj v čase (dnes, včera, zajtra, ráno, obed, večer, bude, bolo). Rozozná základné farby a geometrické tvary.

POČÍTANIE

6-ročné dieťa by malo vedieť počítať do desať, poznať číslice od jedna do desať a vedieť ich priradiť k počtu. Rovnako by malo vedieť priradiť počet predmetov k číslu, rozlúštiť ľahké matematické hádanky. Vie rozlišovať čo je viac, čo menej, veľa, málo, trochu.

CHCE SA UČIŤ

V neposlednom rade by sa malo dieťa pripravené na vstup do školy rado učiť: chce vedieť viac, pýta sa rodičov na jednotlivé písmená, zaujíma sa o základné počty. Má v zásobe neustálu paľbu otázok typu: prečo? Rado dostáva nové úlohy a rieši ich, a vydrží ich riešiť až do konca? Potom je na školu pripravené.

TESTOVANIE ŠKOLSKEJ SPÔSOBILOSTI:

- je zamerané na postihovanie tvarov - schopnosť rozlišovať,
- jemnú motoriku – koordináciu ruky,
- postihovanie vzťahov - veľkosti, množstva a poradia,
- pozorovaciu schopnosť,
- schopnosť koncentrácie,
- schopnosť zapamätávania,
- chápania názorových predmetov a situácií,
- chápania reči a obsahu.
- Pri hodnotení sa berie do úvahy jeho komplexný telesný i psychický vývin na rozumovej, citovo – motivačnej i spoločenskej úrovni. Potrebne je poznať aj anamnézu dieťaťa

Najčastejšie sa využíva Jiraskov test škol.zrelosti

